

מונח

הסכם המעברים (הסכם רפיח)

הגדרה

המונח "הסכם המעברים" (הסכם רפיח) מתייחס לשני מסמכים ("הסכם המעברים" ו"הסכם העקרונות למעבר רפיח") אשר מיועדים להסדיר את התנועה והגישה לתוך רצועת עזה וממנה אחרי ההתנתקות הישראלית מעזה (8/05).

רקע

בהסכם המעברים ישראל ויתרה על שליטתה המלאה במעטפת החיצונית של השטחים הפלסטיניים (רצועת עזה) בפעם הראשונה מאז מלחמת 67'. האחריות על מעבר רפיח¹ הועברה לידי מצרים והרש"פ, תחת פיקוח של כוח מטעם האיחוד האירופי.²

היעד הרשמי של תוכנית ההתנתקות היה לסיים את האחריות הישראלית על רצועת עזה. לאחר ההתנתקות (8/05), ישראל נאלצה לסגת מן המעטפת החיצונית של רצועת עזה על מנת להשיג לפחות הכרה בין-לאומית דה-פקטו בסיום אחריותה כלפי עזה.

הסכם המעברים בין ישראל לרש"פ (15/11/05)³ הושג באמצעות התיווך של ארצות הברית והאיחוד האירופי. ההסכם הסדיר את הנסיגה הישראלית מהגבול בין הרש"פ למצרים והציב תאריך יעד (25/11/05) להפעלתו המלאה של משטר גבול חדש.

המרכיבים העיקריים של ההסכם

1. **מעבר רפיח** – יופעל על ידי הרש"פ ומצרים. "צד שלישי" יפקח כי הרש"פ ממלאת את מחויבויותיה מתוקף "הסכם העקרונות למעבר רפיח".
2. **מעברי הגבול** – יופעלו באופן רציף ויוגדרו כמעברי גבול בין-לאומי.
3. **מעבר בין רצועת עזה לגדה המערבית** – ישראל תאפשר מעבר של שיירות של סחורות ואנשים בין רצועת עזה לגדה המערבית (ר' המעבר הבטוח).
4. **נמל עזה** – ישראל הסכימה לבנייתו של נמל מסחרי. סידורי הביטחון של נמל זה יהיו על-פי המודל של המעורבות הבין-לאומית ברפיח.
5. **נמל תעופה** – תמשכנה השיחות על סידורי ביטחון הנוגעים לבנייה והפעלה של נמל התעופה.

מעורבות של צד שלישי

בהתאם להסכם, האיחוד האירופאי גיבש כוח אשר מטרתו לסייע בהפעלת מעבר רפיח (Border Assistance Mission for the Rafah Crossing - EU BAM).

¹ מעבר רפיח נמצא "בציר פילדלפי" אשר מסמן את הגבול בין רצועת עזה למצרים.

² הנסיגה הישראלית מהמעטפת החיצונית והעברת האחריות להסדרי הביטחון על מעבר רפיח למצרים והרש"פ מציב אתגר משמעותי לעקרון הפירוז של המדינה הפלסטינית (ר' מדינה פלסטינית חמושה).

³ ר' מיהו השותף: אש"ף או הרשות הפלסטינית?

המנדט, ההיקף והסמכויות של הכוח הינם כדלקמן:

1. **מנדט** – הכוח אמור לסייע לרשי"פ לבנות יכולות לניהול המעבר ולגביית מכסים ולתאם בין הפלסטינים, ישראל ומצרים בסוגיות הנוגעות לניהול מעבר הגבול.
2. **סמכות** – הכוח אמור להשגיח על יישום ההסכם ולהעריך את אופן מילוי מחויבויות הרשי"פ. במקרה של אי-מילוי הדרישות, לכוח יש את הסמכות להורות על בדיקה מחדש של כל נוסע, מטען, רכב או סחורות.
3. **היקף** – הכוח, שהתחיל לפעול ב-25/11/2005 למשך שניים עשר חודשים, כולל כשבעים אנשי צוות. לעת עתה (נובמבר 2006), יישום ההסכם הוא חלקי בלבד. מעבר רפיח ומעברים אחרים (מעבר קרני, כרם שלום) הוגדרו כמעברי גבול בין-לאומיים. ואולם, לא הוקם מעבר בטוח בין רצועת עזה לגדה המערבית, ובנייתם של נמל ים ותעופה טרם החלה.⁴

מקורות

- Agreed Documents on Movement and Access from and to Gaza.
- EU Border Assistance Mission for Rafah Crossing Point.

סוף.

4

ההתפתחויות הבאות מקשות על ישראל על שימור ההסכם:

- מאז פריסתו של EU BAM (11/05) הדיווחים מצביעים על עלייה משמעותית בהברחות אמצעי הלחימה והסחורות לתוך רצועת עזה.
- מאז ניצחון החמאס בבחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית (1/06), ישראל סגרה לעיתים תקופות את מעבר רפיח בטענה כי קיימות התרעות רבות על ביצוע פיגועי טרור נגד ישראל.
- מאז חטיפתו של החייל גלעד שליט, ישראל סגרה לעיתים תקופות את מעבר הגבול על מנת לחוץ על הפלסטינים לשחרור החייל. (יששכרוף, **הארץ**, 3/9/06).